

Древаль Юрій Дмитрович,

*д. держ. упр., проф., професор кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки,
Національний університет цивільного захисту України,
м. Харків*

ORCID 0000-0002-7347-9433;

Кузнецов Андрій Олегович,

*к. держ. упр., доц., начальник відділу координації наукової роботи і докторантури,
Харківський регіональний інститут державного управління*

*Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

ORCID 0000-0002-2951-4473

УДК 35:340.131

doi: 10.34213/ap.19.01.16

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ПРИНЦИП ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Аналізується питання щодо значущості принципу верховенства права в державно-владних відношеннях. Додатково обґрунтовується положення про те, що верховенство права є визначальною ознакою сучасної соціальної і правової держави. З'ясовано, що цей принцип має основоположне значення і для діяльності органів публічної влади та відповідної сфери наукових досліджень. Причому, масштабність та особливості застосування принципу верховенства права мають залежати від предметної сфери конкретного дослідження. Цей принцип має якнайповніше застосовуватися у тих дослідженнях, які спрямовано на розкриття прикладних аспектів організаційно-правового механізму та на особливостях правосвідомості на всіх етапах розвитку публічних відносин.

Ключові слова: право, верховенство права, принцип, принцип верховенства права, правова держава.

Постановка проблеми. Формування концепції верховенства права тривало упродовж достатньо тривалого часу, і традиційно пов'язувалося з ідеєю правової держави та з пошуком найкращого державного устрою. Витоки ідеї правової держави та її провідного принципу – верховенства права можна знайти ще у працях стародавніх вчених. Так, Платон вказував на неминучу загибель держави, де закон знаходиться в руках когось. Цей давньогрецький філософ писав, що державність можлива там, де панують справедливі закони, “де закон – володар над правителями, а вони – його раби” [1, с. 249]. Також варто згадати відомого німецького філософа І. Канта, якого традиційно визнають батьком теорії правової держави. На його думку, держава забезпечує тріумф права, вимогам якого сама підпорядковується. Громадянський правовий статус ґрунтується на таких безумовних принципах: свобода кожного члена суспільства як людини; рівність його з кожним іншим як підданого; самостійність кожного члена суспільства як громадянина [2, с. 64]. Вважається, що термін “правова держава” з'явився у працях німецьких юристів і філософів на початку XIX ст., і, зокрема, був сформульований Р. фон Модем як конституційна держава, заснована на конституційному закріпленні прав і свобод людини, на забезпеченні

їх судового захисту. Починаючи з Нового часу, теорія правової держави була істотно доповнена, завдяки безпосередньому зверненню до ідеї прав людини. Процес формування правової держави характеризується певною ознакою – рухом людства до свободи, усвідомленим намаганням обмежити державу, змусити її поважати закони та захищати честь і гідність людини як найвищу цінність.

Варто зазначити, що принципу верховенства права (*rule of law*) відводиться чільне місце в сучасних політико-правових системах та в доктринах конституціоналізму. Цей принцип фіксується у більшості міжнародно-правових актів, присвячених правам і свободам людини й громадянина. Все частіше він наводиться і в конституціях держав та стає підвалиною для здійснення судочинства в багатьох країнах (ст. 8 Конституції України, а також ст. 6 Кодексу адміністративного судочинства України). Поняттям “верховенство права” вже традиційно оперують не лише конституціоналісти та сторони судових процесів, але й фахівці з інших наукових дисциплін та сфер правового регулювання. Цей принцип є надзвичайно важливим і для публічного управління, яке й покликане здійснювати виконання управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, а також створювати належні умови для реалізації громадянами їхніх прав і свобод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток ідеї принципу верховенства права, тисячолітніх пошуків вирішення комплексних проблем свободи, права, єдності та поділу влади, функціонування держави як публічно-правового інституту зроблено зарубіжними дослідниками – Т. Гоббсом, Л. Дюгі, Є. Еріхом, Е. Кантом, О. Контом, Дж. Лільберном, Дж. Локком, Дж. Мільтоном, Р. фон Моєм, Х. Хартом та ін.

Ідея правової держави та принципу верховенства права знаходила свій розвиток в працях Г. Сковороди, В. Винниченка, М. Драгоманова, Т. Шевченка та ін. Одні з них більшою мірою акцентували увагу на праві кожної людини на гідні умови життя, відстоюючи ідею активного втручання держави в соціальні відносини. Інші, навпаки, піддавали критиці патерналістські турботи держави про своїх громадян і надавали пріоритетного значення свободі особистості, а також принципу формальної рівності.

Не випадково до дослідження окресленої проблематики все частіше долучаються не лише фахівці з правознавчих дисциплін, але і представники науки державного управління. Зокрема, сучасні правознавці вже традиційно відзначають ті обставини, верховенство права несумісне з так званим “позитивістським догматизмом”, і що закон має бути правовим і права людини мають бути надійно захищеними. Відтак, принцип верховенства права не може вважатися тотожним принципу верховенства закону, адже закон може бути і таким, що не відповідає прагненням та інтересам більшості громадян (праці В. Гайворонського, О. Зайчука, М. Козюбри, Ю. Лімбаха, С. Максимова, Н. Оніщенко, П. Пацурківського, С. Погребняка, П. Рабіновича, М. Цвіка та С. Шевчука).

У цьому сенсі на додаткову увагу заслуговує і вирізнення у верховенстві права суто формального та матеріального (органічного) аспектів. На думку С. Шевчука, наприклад, матеріальний (органічний) аспект верховенства права полягає в тому, що існують стандарти, які визначають сутність, ціннісну та моральну характеристику позитивного права, походять від конституційних прав людини й основних свобод та від принципів природного права.

Державноуправлінські ж дослідження переважно сконцентровані на особливостях реалізації цього принципу чи концепції. Так, П. Петровський розкриває зміст застереження відомого фахівця з окресленої проблематики Б. Таманаги, за яким невизначеність поняття верховенства права створює небезпеку, що “навіть злочинні уряди можуть нею прикриватися”, у зв’язку з цим вказуючи на негативні наслідки протиставлення позитивістського та природного розуміння концепції права. Заслуговує на увагу і твердження А. Пухтецької, що розуміння сучасного значення та обсягу змісту принципу верховенства права як правового явища розкриває логічні взаємозв’язки між малодослідженими вітчизняною адміністративно-правовою наукою поняттями “належної адміністрації” (англ. “Good Administration”) та “належного урядування” (англ. “Good Governance”).

Виділення невирішених проблем. Водночас у фаховій літературі чи не одноставно відзначається й те, що дослідження сучасного суспільства на засадах повноцінного захисту прав людини та принципу верховенства права ще далеке від завершального. Це, окрім іншого, стосується й державноуправлінських досліджень з відповідної проблематики, яким ще належить подолати заформалізований підхід до застосування принципу верховенства права у сфері публічних відносин.

Метою статті є уточнення значущості принципу верховенства права у процесі захисту прав і свобод людини, а також з’ясування особливостей застосування зазначеного принципу у процесі публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Прийнято вважати, що концепція верховенства права почала формуватися в епоху Відродження і Реформації, та завдячує суттєвому обмеженню державної влади та деспотизму. Проте, звичайно, корені бажань та сподівань людей домогтися особистої свободи та захиститися від посягань держави сягають багатьох століть і навіть тисячоліть. Англійські дослідники, наприклад, відлік конкретних здобутків у сфері прав і свобод людини небезпідставно пов’язують з Великою хартією вольностей. У Великобританії принцип правової держави має вираз принципу верховенства права, що передбачає легітимну основу влади та ґрунтується на наданих законом повноваженнях: закон має відповідати мінімальним критеріям справедливості. Аналізуючи загальне для західної концепції розуміння принципу верховенства права, Ж. Зіллер виділяє такі її елементи, як здійснення державної влади на основі чіткого визначення компетенції, дотримання політичною владою й адміністрацією закону, обов’язкового для всіх, наявністю у самому законі певної кількості приписів справедливості [3, с. 61].

Власне термін “верховенство право” увів у науковий обіг англійський учений і політичний діяч Д. Гаррінгтон, який у середині XVII ст., характеризуючи республіку як форму врядування, наголошував, що цей термін позначає врядування у тій державі, де панує “імперія законів, а не людей” (як зазначається в сучасних аналітичних розробках, “гарінгтове розмежування тут практично те саме, що й розмежування, проведене Аристотелем між тиранією, персональною і свавільною, та конституційним врядуванням, згідно із законом і здійснюваним у народних інтересах з участю і за згодою підданих) [4, с. 447].

Авторство ж концепції верховенства права належить його співвітчизникові А. Дайсі, який спирався на опрацьований його попередниками принцип верховенства розуму. У “Вступі до дослідження конституційного права” (1885) він пов’язав зміст поняття “верховенство права” зі старовинним фразеологізмом: “La ley est le plus haute inhéristance que le roy ad; car par la ley, il même

et toutes ses sujets sont rûlés” (Закон є найцiннiшою спадщиною, яку отримує король, оскiльки вiн i всi його васали керуються законом) [5, с. 48]. У подальшому автор конкретизував дану концепцiю, ув’язавши її з англiйською правовою системою та зазначивши, що згiдно з принципом верховенства чи “панування” права норми конституцiйного права є не джерелом, а наслiдком прав приватних осiб (якi визначально захищаються судами) [6, с. 230–231].

Поступово проблематика верховенства права в рiзних варiацiях стала опрацьовуватись i в iнших краiнах. Так, упродовж XVIII–XIX ст. у Нiмеччинi формувалася теорiя правової державности (*rechtsstaatlichkeit*), яка з часом стала використовуватись з метою протиставлення правової держави (*rechtsstaat*) та полiцейської держави (*polizeistaat*). У Францiї зазначена концепцiя розвивалася на основi принципу законности i верховенства норми права (*le principe de légalité et suprématie de la regle de droit*), з часом також концентруючись у поняттi правової держави (*l’État de droit*).

Сьогодні термини “*rule of law*”, “*rechtsstaatlichkeit*” та “*l’État de droit*” досить часто використовуються як синонiмiчні, по сутi позначаючи одну й ту ж узагальнену концепцiю, в основi якої є захист прав людини як найвищої соцiальної цiнності. Наприклад, в англiйському тексті п. 1 ст. 6 Договору про Європейський Союз для позначення спiльного для Держав-Членiв ЄС принципу верховенства права використовується термин “*rule of law*”, в нiмецькому – “*rechtsstaatlichkeit*”, а у французькому – “*l’État de droit*”. Цей принцип нарiвнi з поняттями “демократiя” та “права людини” також складає фундамент, на якому засновувалася та функцiонує Рада Європи. Так, у преамбулi Статуту Ради Європи 1949 р. серед духовних i моральних цiнностей нарiвнi з свободою фiгурує й верховенство права. Вiн же наводиться i в Європейській конвенцiї про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.

Проте, на що слiд звернути особливу увагу, мiж зазначеними термiнами iснують i деякi суттєвi розбiжностi. Наприклад, як слушно зазначає В. Чиркiн, “*rule of law* вiдображає активне становище права, його дiю, i це поняття не обмежується державою, як термин “правова держава” [7, с. 473].

За радянських часiв здiйснювалася нищiвна критика концепцiї правової держави, i процес повернення до її дослiдження вiдбувся у 80-тi ХХ ст. Так, у Декларацiї про Державний суверенiтет України було проголошено прагнення українського народу до побудови правової держави, а Конституцiя 1996 р. закрiпила перспективу розбудови держави як незалежної й суверенної, демократичної, соцiальної i правової.

Принцип верховенства права, який слушно вiдноситься до основоположних засад сучасного правотворення, має непересiчне значення i для державноуправлiнських вiдносин. Дiйсно, в обох випадках йдеться про людину як найвищу соцiальну цiннiсть, про утвердження i забезпечення прав i свобод людини i громадянина. Наприклад, В. Соловийов пiдтримує та розвиває позицiю, яку висловив Г. Атаманчук, що “практично все, що пiддається в суспiльствi правовому регулюванню, так чи iнакше, бiльш чи менш, пов’язане з державним управлiнням, оскiльки реалiзацiя тiєї чи iншої правової норми завжди передбачає її гарантування з боку державних органiв, нехай i судових...” [8, с. 27]. Проте у даному вiдношеннi слiд зосередити увагу не лише на особливостях правозастосування, але й на всiй сукупностi правових вiдносин, якi iснують в тому чи iншому суспiльствi. Якраз у такому сенсi i на сьогодні залишається актуальним зауваження, яке ще на початку 1990-х рр. висловив Б. Гурне щодо необхідностi “розглянути проблеми державного управлiння пiд

кутом зору, який би не був повністю юридичним” [9, с. 16]. До всього цього слід додати й ту обставину, що суто формальні показники не надають повної картини реального захисту прав і свобод людини. Дійсно, як підкреслює Ф. Гаєк, принцип верховенства права має стати стійким елементом громадської думки і лише в такому разі можна говорити про його повноцінну реалізацію [10, с. 212].

Відтак, чи не найбільш важливою проблемою сучасного праворозуміння є співвідношення верховенства конституції та принципу верховенства права. Розв'язуючи її, дослідники не завжди дотримуються усталених поглядів на співвідношення права і закону, а також юридичної сили нормативно-правових актів. За нашою ж оцінкою, у даному співвідношенні недоцільно підкреслювати суто формальну зверхність тієї чи іншої категорії. Наприклад, у цьому сенсі на увагу заслуговує думка Т. Подорожної, що в умовах існування писаного Основного Закону принцип верховенства права закріплюється в його тексті у формі верховенства Конституції, і “хоча принцип верховенства права значно ширший і багатший за своїм правовим змістом, ніж позитивне формулювання самого верховенства Конституції, проте остання є ціннішим надбанням сучасної правової системи” [11, с. 115].

При цьому важливо підкреслити і ту обставину, що Основний Закон є не лише сукупністю правових норм найвищої юридичної сили, але і особливою та найвищою формою суспільного договору (яка на сьогодні набуває принципового значення в якості обмеження державної влади на користь свободи людини та її прав). Відтак, в Основному Законі гармонійно поєднуються суто природні та нормативно-правові права і свободи, отримуючи довершену форму норм прямої дії та водночас норм найвищої юридичної сили.

У такому аспекті предметом детального аналізу все частіше виступає категорія “невід’ємні права”. При цьому О. Пушкіна вважає за необхідне особливо наголосити на тому, що роль доктрини природного права полягає не стільки у виділенні тих чи інших прав людини (адже про право на життя, право на свободу думки, право на власну громадянську позицію писали ще античні мислителі та юристи), скільки у запропонованому способі їх обґрунтування, коли вони набули ознак невід’ємності та невідчужуваності [12, с. 18].

Узагальнення різних підходів до формулювання зазначеного поняття належить Венеційській Комісії Ради Європи, у звіті якої від 25-26 березня 2011 р. зазначено, що верховенство права є основоположною цінністю, яка охоплює сукупність суто формальних та матеріальних ознак, які передбачають консенсус верховенства права і правової держави. У підрозділі звіту під назвою “Пошук чіткого розуміння” до суттєвих ознак верховенства права віднесено:

1) законність (що окрім іншого означає те, що приписів права слід неухильного дотримуватися);

2) юридичну визначеність (яка вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними);

3) заборону свавілля (що передбачає недопущення ухвалення суттєво несправедливих, необґрунтованих, нерозумних чи деспотичних рішень, що є несуттєвим із поняттям верховенства права);

4) доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами);

5) дотримання прав людини;

6) заборону дискримінації та рівність перед законом [13, с. 177–181].

Універсальний підхід до тлумачення принципу верховенства права запропонував професор Колумбійського університету Дж. Раз, який, виходячи із загальних прав людини у світовому порядку, зосередив увагу на чотирьох основних тезах: 1) об'єктом прав є цінність (цінне для володаря прав); 2) володіння правом є цінністю для володаря прав (тобто право є цінністю); 3) право одного обмежує свободу інших, тобто обумовлює певні обов'язки: створювати можливості або не заважати володарю прав володіти правом і об'єктом права (обов'язки поважати право); 4) володар прав безпосередньо реагує на дотримання або порушення своїх прав, проте встановлення і захист прав не належить виключно володарю прав: це також здійснюється суспільною культурою і правовими інститутами. Володар прав може відмовитися від своїх прав, проте існують права, від яких неможливо відмовитися – це певні основні свободи або права людини [14, с. 290].

Масштабність й особливості застосування принципу верховенства права залежать від предметної сфери конкретного державноуправлінського дослідження. Природно, що верховенство права як цінність і водночас як засіб регулювання складає методологічну основу досліджень у царині забезпечення прав і свобод людини. Цей принцип також має якнайповніше застосовуватись у тих дослідженнях, в яких розкривається сутність та особливості реалізації організаційно-правового механізму у будь-яких сферах публічних відносин. Важливо також зосередити увагу і на особливостях розвиненості правосвідомості та правових інститутів на кожному з етапів розвитку української державності. Водночас не викликає сумнівів і те, що будь-які аспекти досліджень в окресленій сфері суспільних відносин у кінцевому рахунку мають ув'язуватися з повноцінним розвитком особистості як основної суспільної цінності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Принцип верховенства права є визначальною ознакою сучасної соціальної і правової держави, в якій не лише проголошуються, але і реально забезпечуються права і свободи людини як найвищої соціальної цінності. Дієвість такого принципу вимагає не лише належного правозастосування, але і всього комплексу державно-владних та управлінських заходів. Найперше йдеться про досягнення такого стану суспільних відносин, в якому існує повага до прав і свобод людини, а також нетерпимість до будь-яких проявів ксенофобії та ущемлення людської гідності. За таких умов видається можливим формування такого рівня загальної і правової культури, який дозволить громадянам стати дієвими учасниками державно-владних та правових відносин. При цьому особлива увага має відводитися активній участі громадян у суспільних справах, а також громадському контролю за діями влади. Відтак і мають сформуватися належні умови для того, щоб в країні запанували законність та верховенство права.

Реалізація принципу верховенства права також пов'язана із забезпеченням панування закону, єдиного для влад усіх рівнів, політичних і громадських організацій, посадових осіб й окремих громадян. Співіснування громадян у такій країні ґрунтується не на простій опіці з боку держави, а на захищеності законом, коли не держава нав'язує громадянину права та обов'язки, а громадянин дотримується встановлених державою правил через те, що вони відповідають його особистим інтересам.

Особливості ж застосування принципу верховенства права у науці державного управління мають першочергово залежати від предметної сфери конкретного наукового дослідження. Природно, що цей принцип має якнайповніше застосовуватися у тих дослідженнях, які спрямовуються на розкриття

організаційно-правового механізму та на стан правосвідомості на всіх етапах розвитку української державності.

Список використаних джерел

1. Філософія політики : підручник / авт.-упоряд. : В. П. Андрущенко (кер.) та ін. Київ : Знання України, 2003. 400 с.
2. Кант И. Трактаты и письма. Сочинения в 6-ти т. Москва : Наука, 1965. Т. 4, ч. 2. 709 с.
3. Нерсисянц В. С., Мальцев Г. В., Лукашева Е. А. и др. Правовое государство, личность, законность. Москва : Мысль, 1997. 138 с.
4. Себайн Джордж Г., Торсон Томас Л. Історія політичної думки / пер. з англ. Київ : Основи, 1997. 838 с.
5. Енциклопедія політичної думки / за ред. Девіда Міллера ; пер. з англ. за ред. Наталії Лисюк. Київ : Дух і літера, 2000. 472 с.
6. Дайси А. В. Основы государственного права Англии: введение в изучение английской конституции / пер., доп. по 6-му англ. изд. О. В. Полторацкой ; под ред. П. Г. Виноградова. Москва : Типография т-ва И. Д. Сытина, 1907. 707 с.
7. Чиркин В. Е. Правовое государство и верховенство права: варианты терминологии. *Правова держава*. 2016. Вип. 27. С. 469–476.
8. Соловйов В. М. Поняття і сутність правового регулювання державного управління України. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2007. № 3 (23). С. 27–33.
9. Гурне Б. Державне управління / пер. з фр. В. Шовкуна. Київ : Основи, 1993. 165 с.
10. Гаек Ф. А. Конституція свободи / пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина. Львів : Літопис, 2002. 556 с.
11. Подорожна Т. С. Верховенство Конституції України та конституціоналізація правової системи: діалектика співвідношення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія "Юриспруденція". 2013. № 6/1. Т. 1. С. 115–118.
12. Пушкіна О. Невід'ємні права людини у контексті розвитку доктрини природного права. *Юридична Україна*. 2005. № 6. С. 12–18.
13. Верховенство права (доповідь схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні 25-26 березня 2011 р.). *Право України*. 2011. № 10. С. 168–184.
14. XXIV Конгрес із філософії права і соціальної філософії "Глобальна гармонія та верховенство права". *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 289–302.

References

1. Andrushchenko, V.P. et al. (2003.). *Filosofiiia polityky*. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
2. Kant, I. (1965). *Traktaty i pis'ma. Sochinenija*. (Vols. 1–6); Vol. 4, part 2. Moscow: Nauka [in Russian].
3. Nersesjanc, V.S., Malcev, G.V., Lukasheva, E.A. et al. (1997). *Pravovoe gosudarstvo, lichnost, zakonnost*. Moscow: Mysl [in Russian].
4. Sebain, Dzhordzh H., Torson, Tomas L. (1997). *Istoriia politychnoi dumky*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
5. *Entsyklopediia politychnoi dumky*. (2000). Devid Miller (Ed.). Kyiv: Dukh i litera [in Ukrainian].
6. Dajsi, A.V. (1907). *Osnovy gosudarstvennogo prava Anglii. Vvedenie v izuchenie anglijskoj konstitucii*. P.G. Vinogradov (Ed.). Moscow [in Russian].
7. Chirkin, V.E. (2016). *Pravovoe gosudarstvo i verhovenstvo prava: varianty terminologii*. *Pravova derzhava, issue 27, 469–476* [in Russian].
8. Soloviov, V.M. (2007). *Poniattia i sutnist pravovoho rehuliuвання derzhavnoho upravlinnia Ukrainy. Universytetski naukovi zapysky. Chasopys Khmelnytskoho universytetu upravlinnia ta prava, 3 (23), 27–33* [in Ukrainian].
9. Hurne, B. (1993). *Derzhavne upravlinnia*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
10. Haiek, F.A. (2002). *Konstytutsiia svobody*. Lviv : Litopys [in Ukrainian].
11. Podorozhna, T.S. (2013). *Verkhovenstvo Konstytutsii Ukrainy ta konstytutsionalizatsiia pravovoi systemy: dialektyka spivvidnoshennia. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia "Iurytsprudentsiia", 6/1, vol. 1, 115–118* [in Ukrainian].
12. Pushkina, O. (2005). *Nevidiemni prava liudyny u konteksti rozvytku doktryny pryrodnoho prava. Yurydychna Ukraina, 6, 12–18* [in Ukrainian].

13. Verkhovenstvo prava (dopovid skhvalena Venetsiiskoju Komisiieju na 86-mu plenarnomu zasidanni 25-26 bereznia 2011 r.). (2011). *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, 10, 168–184* [in Ukrainian].

14. XXIV Konhres iz filosofii prava i sotsialnoi filosofii “Hlobalna harmoniia ta verkhovenstvo prava”. (2010). *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy, 289–302* [in Ukrainian].

Dreval Yu. D., *Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Labor Protection and Technogenic and Ecological Safety of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv*

ORCID 0000-0002-7347-9433;

Kuznetsov A. O., *PhD in Public Administration, Associate Professor, Head of the Coordination Department of Scientific Work and Doctoral Studies of the KRI NAPA, Kharkiv*

ORCID 0000-0002-2951-4473

THE RIGHT OF THE RIGHT AS THE FUNDAMENTAL PRINCIPLE OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article analyzes the question of the importance of the rule of law principle in state power relations. In addition, the provision that the rule of law is a decisive feature of the modern social and legal state is justified. It has been found out that this principle is of fundamental importance both for the activities of public authorities and the relevant field of scientific research. Moreover, the magnitude and peculiarities of the application of the rule of law principle must depend on the scope of the particular study. This principle should be applied as fully as possible in those studies aimed at revealing the applied aspects of the organizational and legal mechanism and the peculiarities of justice at all stages of the development of public relations.

It is argued that the Principle of Rule of Law is a defining feature of the modern social and legal state, in which not only proclaimed, but also the rights and freedoms of the person are guaranteed as the highest social value. The effectiveness of such a principle requires not only proper enforcement, but also the entire complex of state power and management measures. The first is the achievement of such a state of social relations, in which there is respect for human rights and freedoms, as well as intolerance to any manifestations of xenophobia and human dignity. Under such conditions, it is possible to form a level of general and legal culture that will enable citizens to become effective actors in state power and legal relations. Special attention should be paid to active participation of citizens in public affairs, as well as public control over the actions of the authorities. Therefore, proper conditions must be formed in order for the legitimacy and the rule of law to prevail in the country.

The implementation of the rule of law principle is connected with ensuring the rule of law, unified for the authorities of all levels, political and public organizations, officials and individual citizens. The existence of citizens in such a country is based not on the simple guardianship of the state, but on the protection of the law, when the state does not impose the rights and obligations of a citizen, and the citizen adheres to the rules established by the state because they correspond to his personal interests.

The peculiarities of applying the principle of the rule of law in the science of state administration should, as a matter of priority, depend on the scope of the particular scientific research. Naturally, this principle should be used as fully as possible in those studies aimed at disclosing the organizational and legal mechanism and the state of legal consciousness at all stages of the development of Ukrainian statehood.

Key words: law, rule of law, principle, rule of law, rule of law.

Надійшла до редколегії 02.04.2019 р.